

2

אספנות בצל המשבר הכלכלי

בעת מכירות חג המולד של השנה שעברה, נפל דבר בשוק אספנות העיצוב: יצירות שעד אז נמכרו בסכומי עתק נותרו מיותמות, ותנועת הקונים הידלדלה מאוד. שנה מאוחר יותר, ד"ר דניאלה אוהד מצביעה על מגמות שהתפתחו בעקבות המשבר הכלכלי העולמי

ד"ר דניאלה אוהד

בשנה האחרונה הכניס המיתון את שוק האמנות לקיפאון. העושר המופלג, שהפך לחלק אינטגרלי מעולם האמנות ועשה כותרות ללא הרף, נעלם כשהוא מותיר אחריו מילה שהפכה למילת מפתח בשוק זה: זהירות.

ואולם, אפשר להתבונן בחצי הכוס המלאה ולראות כי המיתון מהווה גורם המאפשר לשוק להתאזן, להשתנות, להתארגן מחדש. בתחום אספנות העיצוב, העבודות האיכותיות והנדירות עדיין מוצאות קונים ומחיריהן רק הולכים ומאמירים. הדוגמה האחרונה והחמה ביותר היא שידה של אמן הרהיטים האמריקאי וורטון אשריק, שנחשב לאבי תנועת הסטודיו האמריקאית, ואשר עבודותיו נתגלו מחדש רק לאחרונה על ידי אספנים ומוזיאונים. שידה זו נמכרה בבית המכירות הפומביות "רגו" בסכום של 335 אלף דולר. אשריק דגל בעבודת יד ועל כן יצר רק כמה מאות רהיטים. כלומר, כל יצירה שלו המגיעה למכירה היא אחת מסוגה. טיבן של עתות משבר שהן מזמנות אל השוק יצירות ייחודיות ובעלות ערך תרבותי והיסטורי, ומחירן עומד איתן ויציב.

1

3

העבודות האיכותיות והנדירות עדיין מוצאות קונים ומחיריהן רק הולכים ומאמירים. כך, למשל, נמכרה שידה של אמן הרהיטים האמריקאי וורטון אשריק בבית המכירות הפומביות "רגו", בסכום של 335 אלף דולר

5

4

6

את חוסר הביטחון של שוק האספנות ניתן היה לחוש כבר בשנה שעברה. עם פרוץ שערוויית מיידוף ועם נפילת הבנקים הגדולים, כשאלפים איבדו את מקורות הפרנסה שלהם, דיווחו בכל בתי המכירות הפומביות על מכירות כושלות וירידי האמנות, שרק מספר חודשים קודם לכן שקקו חיים, נראו נטושים ועזובים. המחירים האגדתיים שהשיגו יצירותיהם של מעצבים דוגמת מרק ניוסון, רון ארד וטום דיקסון, נראים היום כאילו הם שייכים להיסטוריה רחוקה; יצירות רבות מן הסוג הזה לא מצאו להן בתים חדשים ורובן נותרו מיותרות במכירות של חג החולד של השנה שעברה. נתח משמעותי מפלח השוק הממוצע של אספנים-משקיעים, אשר התגבש בעשור האחרון, יצא מן המשחק ומה שנותר זה עולם שלם ששואף להתחדשות ולבנייה מחדש.

לפני שנה, היה זה בלתי אפשרי לנבא מה יקרה לשוק אספנות העיצוב, שממילא היה תחום חדש וללא היסטוריה של למידת לקחים. ואולם בימים אלו מחש, שנה מאוחר יותר, נראה כי התחום ממציא את עצמו מחדש. לא עוד רהיטים במאות אלפי דולרים, לא עוד גופי תאורה במחירי יהלומים, לא עוד יצירות של כוכבים נוצצים ופתיחות גרנדיוזיות, כי אם שוק חדש ורענן שנבנה לו אט אט, המבוסס על חומרים חדשים ונגישים ממגוון תחומי העיצוב והמקיף יצירות עכשוויות לצד יצירות משל מעצבים שפעלו בתקופות שונות לאורך כל המאה העשרים, ואשר רק לאחרונה יצאו מעליות הגג: רהיטים, פריטי קרמיקה, כלי זכוכית, חומרים מרתקים בפני עצמם שמחירים סביר, אטרקטיבי ונמוך במאות אחוזים ממה שהיה מקובל בשוק אספנות העיצוב עד לפני שנה. מספר תערוכות, שכולן נפתחו לאחרונה, מלמדות על המגמות החדשות. להלן כמה מהן.

עושים היסטוריה

סוחר האמנות בארי פרידמן, שהיה מן החלוצים שהציגו עיצוב עכשווי והראשון שהציג את עבודותיו של רון ארד בניו יורק, פתח תערוכת זכוכית בשם "שלושה חזונות בזכוכית", המציגה את עבודותיהם של שלושה אמנים המתגוררים בוונציה ופועלים במורנו. מורנו הוא מקבץ של שבעה איים קטנטנים, הממוקמים כשני קילומטרים מצפון מזרח לוונציה ומחזיקים במסורת בת 800 שנים של ניפוח זכוכית. כבר בשלהי ימי הביניים התפתח כאן מרכז לאמנות הזכוכית, ועל כן ההילה של האי נושאת נוסטלגיה עשירה של טכניקות ייחודיות, ששלושת אמנים אלו עושים בהן שימוש ביצירת כלים ויצירות זכוכית אוונגרדיים. התערוכה, שכבר עשתה כותרות והופיעה בעמודי השער של מספר מגזינים חשובים לעיצוב, מציגה לא פחות ממאתיים יצירות בזכוכית העומדות על קו התפר שבין עיצוב לאמנות. לטכניקה מקום מרכזי ביצירות אלו, ואולם כל אחת מהן אוצרת בחובה משמעויות מעבר לטכניקות הווירטואוזיות.

אמנית הזכוכית לורה דה סאנטילאנה, לה נוכחות דומיננטית בתערוכה, אוצרת בתואר אצילות כנכדתו של מי שנחשב לאמן הזכוכית החשוב ביותר במאה העשרים, פאולו וניני. היא יוצרת חללים פנימיים בפסלי זכוכית מנופחים. יצירותיה שקטות ומופלאות ומשקפות היטב את כישרונה ליצור בצבע. בעיקר אהבתי את הלוחות הצבעוניים, האוצרים בתוכם שטחי צבע שמזכירים את יצירתו של האמן האמריקאי מארק רותקו. דה סאנטילאנה מטפלת בלוחות הזכוכית כבקנבסים העומדים בפני עצמם כעולמות ליריים ואבסטרקטיים. האמן היפני יואיקי אוהירה, אשר יוצר במורנו כבר 35 שנה, מציג יצירות מרתקות במיוחד שהן שילוב בין אסתטיקה יפאנית וטכניקות זכוכית מסורתיות מקומיות. את השראתו הוא נוטל ממורשתו היפנית ובעיקר מטקס שתיית התה, ממנו הוא שואב את מוטיב ההרמוניה. יצירותיו כוללות עבודות שהן גושי זכוכית שקופה המעוצבים באבסטרקציה של גוף אישה, וכן עבודות צבעוניות מופלאות בוהקות באור השמש - כולן שיר הלל לאמנות הזכוכית. כריסטיאנו ביאנקין, הצעיר מדה סאנטילאנה

סוחר האמנות בארי פרידמן פתח תערוכת זכוכית בשם "שלושה חזונות בזכוכית", המציגה את עבודותיהם של שלושה אמנים המתגוררים בוונציה ופועלים במורנו. התערוכה מציגה לא פחות ממאתיים יצירות בזכוכית העומדות על קו התפר שבין עיצוב לאמנות

בפריז תערוכה שתתמקד בתקופה היסטורית זו, ותשים אותה על המפה של תולדות העיצוב המודרני הצרפתי בהקשרים היסטוריים וסגנוניים. המחירים בהחלט סבירים. הסגנון מעודן ואלגנטי ולמרות שהוא מזכיר את העיצוב האמריקאי באותה תקופה, הוא בעל גוון צרפתי שנון, מינימליסטי ומעודן באופן יוצא דופן.

גלריית פרידמן-בנדה פתחה תערוכת קרמיקה של המעצב האיטלקי אטורה סוטסאס, שהלך לעולמו לפני שנה. לסוטסאס היה רומן עם החומר - הקרמיקה - שסימלה עבורו תרבויות קדומות אותן הוא העריץ. את הסדרה "אנטיקו" שבמרכזה של התערוכה, הקדיש יוצרה לתרבויות המזרח הקדום. כדאי לציין שאת הסדרה הוא יצר כאשר כבר היה מעצב מנוסה ובעל טעם וסגנון מגובש, מאבות הפוסטמודרניזם האיטלקי. התמונות אינן עושות חסד עם יצירות פיוטיות אלו, שהן מעין חומות ומגדלים העשויים חומר חלקלק עם זיגוג צבעוני ולקוחים מחוטיבים תנכיים ועתיקים. בעיקר אהבתי את היצירה "יריחו", עם חומותיה היציבות בגוון ירוק.

עתות משבר הן זמן מופלא לצמיחה של אוספי אמנות חדשים, והזדמנות לאספנים חדשים ליצור אוספים בעלי אופי אחר מזה שהכרנו וכוה שמשקף את התקופה. תקופה זו ודאי תיכנס לספרי ההיסטוריה.

הכותבת היא חוקרת ומרצה בתחום תולדות העיצוב וכן עוסקת ביישוע לאספנות פרטית.

ואוהירה, עושה שילוב מקורי בין כלי זכוכית מנופחים, רובם בשחור עם משיחות מכחול בזהב, לעבודת קרושה שהוא עצמו סורג לכדי יצירות העומדות על קו התפר שבין פיסול לעיצוב.

סוחרת האמנות כריסטינה גרהלס היא דמות ייחודית בעולם העיצוב. למרות שהחלה את הקריירה הצבעונית שלה בגלריה 1950 העוסקת בעיצוב בשנות החמישים, היא מצליחה באמצעות טעם משובח להפליא ועין מקצוענית לגייס אמנים מוכשרים ביותר בתחום העיצוב, שאותם היא מייצגת בגלריה המסוגננת שלה, הממוקמת בלופט רחב ידיים בלב לבה של שכונת הסוהו בניו יורק. כריסטינה מציגה כעת תערוכה מיצירתו של המעצב הצרפתי הצעיר כריסטוף קומה היוצר בפריז, ואשר אותו היא מייצגת כבר מספר שנים. הפעם, לציון עשור לגלריה, מציגה כריסטינה תערוכת יחיד של קומה, שיוצר בברזל בשילוב זכוכית קריסטל שילוב מעודן ברוח הארט דקו הצרפתי, אותו הוא מתרגם ליצירות מופת, רהיטים, תיבות וגופי תאורה, שהם מעין תכשיטים בסגנון אישי ואלגנטי ובעל מגע רענן. קומה הצליח לעשות לעצמו שם בזכות השימוש הייחודי שלו בגושי זכוכית שקופה, אותם הוא משלב ברהיטים.

אחת התערוכות המפתיעות ביותר היא של יוצרי הפונקציונליזם הצרפתי - קבוצת מעצבים אשר בשלהי שנות החמישים ועד ראשית שנות השישים ניסו לחולל שינוי באופי העיצוב הצרפתי ויצרו בשפה מודרניסטית מעודנת ואלגנטית אסתטיקה, שיחד עם היותה בינלאומית גם אוצרת בתוכה מאפיינים צרפתיים. התערוכה בגלריה דמיש-דננט מציינת את יצירותיהם של קבוצת מעצבים זו עם אוסף מייצג, שאותו אצרה בעלת הגלרייה סוזאן דמיש. מאחר שיצירות אלו לא היו בשעתן הצלחה תעשייתית גדולה, הן מעולם לא יוצרו בכמויות ועל כן הן נחשבות ליצירות שמייצגות תקופה מסוימת ונמכרות בגלריות אופנתיות בפריז. קהל היעד הוא לרוב אספנים מאוד צעירים ובעלי טעם משובח, ורהיטים אלה מוצאים דרכם ללופטים מעוצבים בגדה השמאלית של פריז. בשנה הבאה מתכנן המוזיאון לאמנות דקורטיבית

1. שזלונג בעיצוב פייר גאוריז (Pierre Guariche), משנת 1962.
2. מוצג בגלריית דמיש-דננט
3. כריסטיאנו ביאנקין, כלים בשחור וזהב, מוצגים בגלריית בארי פרידמן
4. שידה בעיצוב כריסטוף קומה הצרפתי, עשויה ברזל וכדורי זכוכית, ומוצגת בגלריית מנורה בעיצוב כריסטוף קומה הצרפתי, עשויה ברזל וזכוכית, ומוצגת בגלריית כריסטינה גרהלס
5. כריסטיאנו ביאנקין, דמות אבסטרקטית בכלי סגול, מוצג בגלריית בארי פרידמן
6. שולחן איפור בעיצוב רנה ז'אן קאלט (Rene Jean Caillette), משנת 1962. מוצג בגלריית דמיש-דננט
7. שולחן כתיבה בעיצוב פייר גאוריז (Pierre Guariche), משנת 1962.
8. מוצג בגלריית דמיש-דננט
9. קופסת תכשיטים בעיצוב כריסטוף קומה הצרפתי, עשויה ברזל, נחושת וזכוכית בציפוי אמיל, מוצגת בגלריית כריסטינה גרהלס
10. לורה דה סנטילנה, "בודהי" צורה מנופחת ביד משנת 2008.
11. מוצגת בגלריית בארי פרידמן
12. יואקי אוהירה, "פינסטרה די קיוטו", מוצג בגלריית בארי פרידמן

